

Vägledning för svenska arter i
habitatdirektivets bilaga 2
NV-01162-10
Beslutad: 20 januari 2011

Större ekbock

Cerambyx cerdo

EU-kod: 1088

Länk: Gemensam text (arternas namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#2

BESÖK: STOCKHOLM - VALHALLAVÄGEN 195
ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB
KIRUNA – KASERNGATAN 14
POST: 106 48 STOCKHOLM
TEL: 08-698 10 00
FAX: 08-698 14 80
E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE
INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

Biologi – ekologi

Länk: Gemensam text (biologi och ekologi)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#4

Livsmiljö

Större ekbock är beroende av levande jätteeckar i soliga och varma lägen. Arten förekommer i stående, levande, gamla ekar där hela eller delar av kronan har dött, vilket är ett vanligt ålderstecken hos gamla ekar. De flesta angripna träden är mycket grova med en diameter väl över 100 centimeter. Angreppen upprepas år efter år i samma träd, därför kan ett träd utnyttjas under mycket lång tid, kanske uppemot ett sekel.

Önskvärd naturlig stress och störning

Arten gynnas av betesdrift, slåtter och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiktet gles och luckigt. Rätt typ av hävd ger goda möjligheter för ljuskrävande träd som ek att utvecklas och att föryngra sig.

Reproduktion och spridning

Äggen läggs i djupa barkspringor på stammen eller på grova grenar i kronan, ofta i anslutning till skador. Efter kläckningen gnager larverna sig in till innerbarken där de lever av näringsvävnaden (floemet) innanför barken, något som kan orsaka savflöden. Larvutvecklingen tar förmodligen 3-5 år. På hösten före kläckningen anlägger larven en gång som går några decimeter rakt in i stammen och förpuppar sig där. Den fullbildade skalbaggen stannar i puppkammaren över vintern och gnager sig ut först ut i mitten av juni året därpå. Arten är aktiv under juni och juli och flyger gärna omkring bland ekarna under sena eftermiddagar och varma kvällar.

Det finns inga spridningsstudier av större ekbock. Arter som likt större ekbock lever i mer stabila miljöer med lång kontinuitet har ofta en relativt låg spridningsbenägenhet och spridningsförmåga. Större ekbock är dock en tämligen god flygare och antas därför kunna sprida sig någon eller några kilometer.

Status

Länk: Gemensam text (status)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#6

Status och internationellt ansvar

- Sveriges rödlista 2010: Arten är klassad som Akut hotad (CR).
- Arten är klassad som Sårbar (VU) på IUCN:s globala rödlista 2010.

Rapporterad nationell bevarandestatus 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpekade för arten (antal)		1		1
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)		100		100
Referensvärde (km ²)		3 000 ^a		3 000 ^a
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Stabil		
Population				
Aktuellt värde (enhet ¹)		1		1
Referensvärde (enhet ¹)		30 ^a		30 ^a
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Stabil		
Artens livsmiljö				
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Stabil		
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Stabil		
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Stabil		

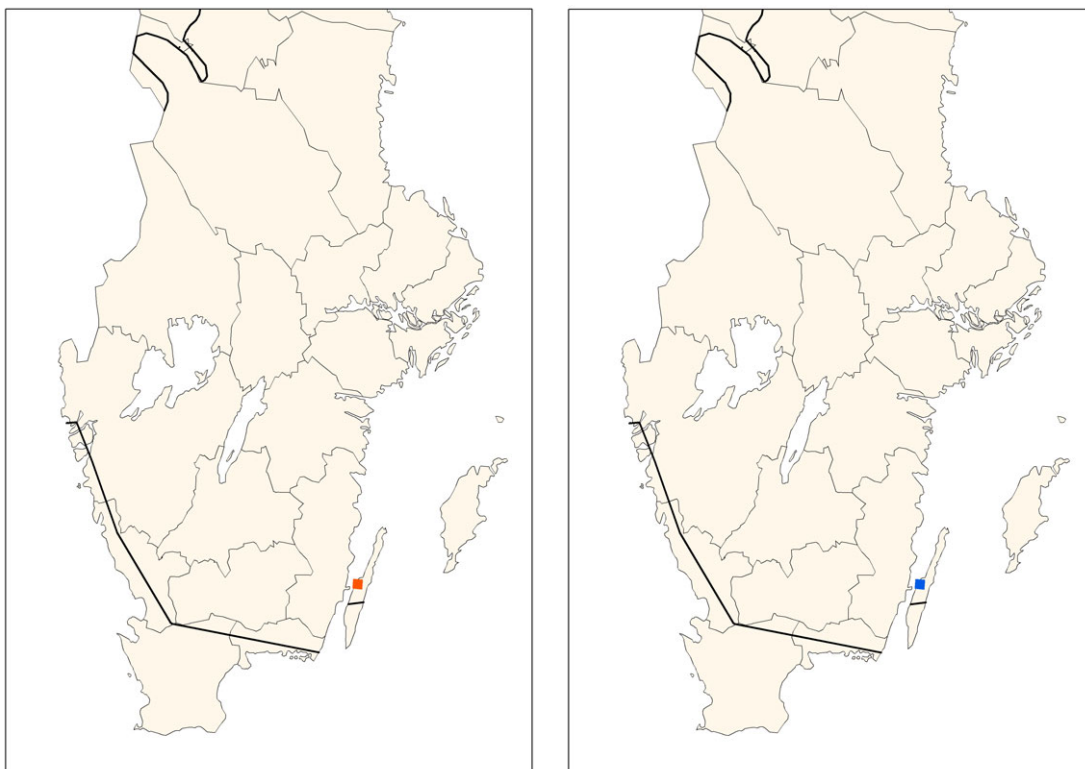
¹ Enhet för artens population är antal lokaler.

Kommentarer till rapporterade uppgifter

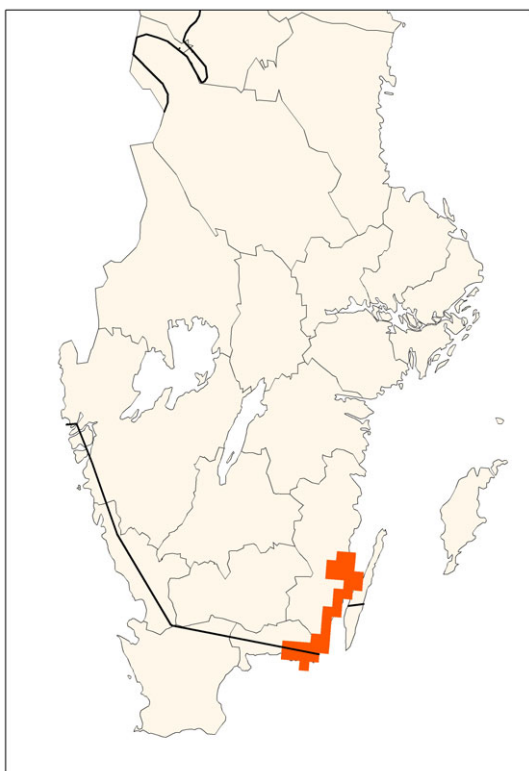
^a Arten finns inte med i förteckningen av arter som Sverige ska rapportera för kontinental region eftersom den ännu inte finns där. I rapporten har Sverige angett att referensvärdena för boreal region inkluderar en tänkt framtida expansion av arten i kontinental region. Artdatabanken gör bedömningen att nya referensvärden för arten skulle kunna bli 2 500+500 för utbredning och 25+5 för population för boreal + kontinental region.

Referensvärdet för utbredningsområdet (fig. 2) har satts till en nivå betydligt högre än dagens nivå men ändå relativt lågt med tanke på möjligheterna att inom en rimlig tidsperiod restaurera lämpligt habitat. Referensområdet inkluderar även kontinentalregion som historiskt ingått i artens utbredningsområde.

I Sverige förekommer arten bara i Halltorps hage på Öland. Mer än 80% av den svenska populationen finns i skyddade områden.

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomster (till höger).

Figur 2. Gynnsamt utbredningsområde i Sverige.

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#12

Hotbild

- Det största hotet mot arten i den enda återstående lokalen är det glapp i ekarnas åldersfördelning som finns. Flera av de träd som arten lever på löper stor risk att dö inom en relativt kort tidsperiod. Detta innebär att ersättningsträd saknas när den äldre generationen träd dör.
- Områden med lämpliga träd är allt för slutna och kvarvarande träd hotas genom konkurrens från yngre lövträd och gran. Igenväxning av betade ekhagmarker har sannolikt också bidragit till minskningen på de lokaler där den fortfarande funnits kvar på 1960-talet.
- Ett allvarligt hot mot den större ekbocken i Sverige är den låga populationsstorleken. Små populationer är mer utsatta för slumpmässiga förändringar och löper förhöjd risk att dö ut.
- Låg populationsstorlek medför också minskad genetisk variation vilket kan leda till inavelseffekter.
- Ekdöd, d.v.s. där ett stort antal gamla ekar dör inom en kort period, kan bli ett problem om ekarna drabbas av sjukdom.

Bevarandeåtgärder

- Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för arten sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprövning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- Genomförandet av Åtgärdsprogram för större ekbock.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#16

- Arten ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och den är inte en prioriterad art där.
- Arten kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet. Den ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 4 och betecknas med N i artskyddsförordningens bilaga 1.
- Vilt levande exemplar av arten är fredade enligt 1-4 stycket 4§ Artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt

störa, fånga eller döda arten, eller avsiktligt förstöra eller skada bo- och viloplats samt att skada eller samla in ägg.

- Vilt levande exemplar av arten omfattas av 23§ Artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att förvara och transportera arten.

Bevarandemål och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#24

Förslag till mål (inte fastställda)

<i>Mål – utbredning & förekomst</i>	<i>Nivå</i>	<i>Metod</i>	<i>Mått</i>	<i>Frekvens</i>
Utbredningsområdet för större ekbock ska vara minst 3 000 km ² i Sverige.	Nationell	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år
Utbredningsområdet för större ekbock ska vara minst XX ^a km ² i boreal region.	Biogeografisk	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år
Utbredningsområdet för större ekbock ska vara minst XX ^a km ² i kontinental region.	Biogeografisk	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år
Större ekbock ska finnas i minst 5 trakter i Sverige.	Nationell	Sammanställning av fynddata.	Antal trakter	Vart 6:e år
Det ska finnas minst 5 lokaler för större ekbock i varje trakt för arten / trakten YY.	Nationell / Trakt	Sammanställning av fynddata.	Antal lokaler	Vart 6:e år

NATURVÅRDSVERKET
VÄGLEDNING FÖR ARTER - 2011

Mål – population	Nivå	Metod	Mått	Frekvens
Det ska finnas minst XX individer av större ekbock i Sverige.	Nationell	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år
Det ska finnas minst XX individer av större ekbock i boreal region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år
Det ska finnas minst XX individer av större ekbock i kontinental region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år
Större ekbock ska finnas på minst 30 lokaler i Sverige.	Nationell	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal lokaler	Vart 6:e år
Större ekbock ska finnas på minst XX ^a lokaler i boreal region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal lokaler	Vart 6:e år
Större ekbock ska finnas på minst XX ^a lokaler i kontinental region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal lokaler	Vart 6:e år
Det ska finnas minst XX individer av större ekbock på lokalen YY.	Lokal	Aktivt eftersök av erfarna entomologer kombinerat med räkning av kläckhål.	Antal individer	Vartannat år

Mål – livsmiljö	Nivå	Metod	Mått	Frekvens
Det ska finnas minst XX km ² lämplig livsmiljö (gles ekskog med förekomst av gamla träd) för större ekbock i artens gynnsamma utbredningsområde / trakten YY.	Nationell / Trakt	Beräkning utifrån tillgängliga data. Inventeringen av jätteträd.	Antal km ²	Vart 6:e år
Det ska finnas minst XX km ² lämplig livsmiljö (gles ekskog med förekomst av gamla träd) för större ekbock i artens gynnsamma utbredningsområde / trakten YY.	Nationell / Trakt	Beräkning utifrån tillgängliga data. Inventeringen av jätteträd.	Antal km ²	Vart 6:e år

Kommentar

^a Värdet sätts när referensvärde för arten har korrigerats. Se kommentar under tabell för nationell bevarandestatus 2007

Miniminivån för uppföljning i skyddade områden är uppföljning av förekomst och livsmiljö vart 6:e år.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#30

Artvis litteratur

Brinck, P. 1943. Den stora ekbocken *Cerambyx cerdo* L., och dess förekomst i Sverige förr och nu. *Fauna och flora*. 38:27-36.

Ehnström, B. & Axelsson, R. 2002. Insektsnag i bark och ved. ArtDatabanken, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.

Ehnström, B. & Holmer, M. 2007. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Långhorningar. Coleoptera: Cerambycidae. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Gaunitz, C. B. 1935. Ekbocken vid Halltorp. *Entomologisk Tidskrift* 56:192-196.

Hedin, J. 2007. Åtgärdsprogram för större ekbock. Naturvårdsverket, Remiss.

Lundberg, S. 1965. En del av Halltorps hage fredat som naturreservat. *Entomologisk Tidskrift* 86:21-23.

Lundberg, S. 1981. Sällsynta skalbaggar i Halltorps hage. *Entomologisk Tidskrift* 102:136.

Lundberg, S. 1993. Skalbaggar i Hornsö- och Strömsrumstrakten i östra Småland. *Entomologisk Tidskrift* 114:93.

Neumann, V. 1985. Der Heldbock *Cerambyx cerdo*. Neue Brehm Bücherei 566, Wittenberg.

Osbeck, P. 1996. Djur och natur i södra Halland under 1700-talet. sid. 75. Spektra, Halmstad.

Palm, T. 1959. Die Holz- und Rindenkäfer der süd- und mittelschwedischen Laubbäume. *Opuscula Entomologica Suppl.* XVI sid 306.

Persson, P. I. & Stenram, H. 1956. Några insektsfynd av intresse från Öland. *Entomologisk Tidskrift* 77:189-190.

Länkar

Ehnström, B. 1999. *Cerambyx cerdo* – större ekbock. Artfaktablad. Artdatabanken, SLU, Uppsala. http://www.artdata.slu.se/rodlista/Faktablad/cera_cer.PDF

Ranius, T. 2006. *Osmoderma eremita*. Läderbagge. Artfaktablad. Artdatabanken, SLU, Uppsala. http://www.artdata.slu.se/rodlista/Faktablad/osmo_ere.PDF

Kontaktuppgifter

Jonas Sandström
jonas.sandstrom@artdata.slu.se
018-67 25 47

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala